

ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS TEJGAZDASÁGI LAPOK

A „GAZDASÁGI LAPOK“
INGYEN MELLÉKLETE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV., Muzeum-körút 7. sz.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

Kéziratokat a szerkesztőség nem ad vissza.

Külön előfizetőknek külön czimszalaggal küldve:

Egész évre 10 kor.
Fél „ 5 „

Az e lapokban foglalt cikkekért minden utánnyomási jog tartartva

Telefon: 623.

TARTALOM.

	Lap
Melegvérű — hidegvérű lovak. — Buzzi Géza Félix. ...	43
A czurkánok és cigáják javításáról. — Podlokányi. ...	44
Tejtermelési irányzat Svédországban ...	44
A konyhasó, mint állati tápszert. — Porcius. ...	44
Vegyések ...	45
Aprók. ...	46

Melegvérű — hidegvérű lovak.

Jól tudjuk, hogy a földmívelésügyi kormányzat nem jó néven veszi, hogy a lótenyésztési irányzat hazánkban a remonta-neveléstől mindinkább eltávolodik, dacára annak, hogy a megyei lótenyésztési bizottságok és azoknak elnökei mindent elkövetnek, néha a kényszer behatása alatt is, hogy a hadsereg lószükségletét fedezzék. Igen ám, a míg azon állapot tart, hogy Ausztria hidegvérű lótenyésztése a quota arányában eső hadsereg szükségletét nem fedezi, a dolognak van némi alapja, mert a hadsereg a remonta szükséglet mintegy háromnegyed részét hazánkban fedezi. De hát Ausztria e téren is Magyarországnak mint lótenyésztő országnak, ezen supremáciáját megnyirbálni kívánja és gondolkozóba ejt a jövő, mert Ausztria ime telivérmenest is tart már fenn Napagedlben és nem sajnál pénzt, hogy minél előkelőbb és jobb anyagot összpontosítson, mely anyag ivadékaik azután egy nagyobb hányada a félvértenyésztésben használtatik fel.

Tagadhatatlan az is, hogy minálunk a remonta lóanyag vásárlása körül is bizonyos megkönnyítések alkalmaztattak; így a lóavatóbizottságok egyes földbirtokosoknál és egész éven át vásárolhatnak (és a lókupeczek néha nagyon is nem szolid munkája ezzel meggátoltatik), a 325 frtos bevásárlási árak átl. 400*-ra emeltettek, de amidőn a lóárak rohamosan emelkednek a legeltetési viszonyok a legelők feltörése miatt szenvednek, kétségtelen, hogy utóbbinak behatása alatt az anyag jósága visszafejlődik, befolyásolva általánosan, hogy a tenyésztésbe befogott telivér méneink, melyeknek tenyészirányzata csak egyoldalú és a »gyorsaság« fejlesztésében kulminál, ott az anatomikus rész, a correctság visszafejlődőben van. Hányszor van alkalmunk egy-egy telivéren azt konstatálhatni és ajkunkon kisiklik azon megjegyzés, ha mégis egy-egy gyönyörű példányt láthatunk, hogy: »sokkal szebb, semminthogy elég gyors legyen!«

De osztrák szomszédjainknak, kik remontát nevelnek, egy más előnyük van. A kik — sajnos, ismétlésekbe kell bocsátkoznunk — a hadseregnek remontákat szolgáltatnak, még 125 frtos praemiumban is részesülnek, mely praemium az ő földmívelésügyi tárcájuk terhére fizettetik ki. Ime a mi átl. 800 K-s remontaáraink helyett az osztrák lótenyésztő 1050 koronás árban részesül, pedig a takarmányozási és legeltetési viszonyok már réttyeik és legelőik jósága és a csapadék kellő mennyisége mellett megkönnyítettnek, nem esvénoly annyira áldozatul, a mi szélsőséges klímáknak, mint a nap perzselő heve alatt szenvedő réteink és legelőink. Egy nagy hiányra már több ízben utaltunk s az az, hogy a köztenyésztésben — földbirtokosaink és uradalmaink ugyanis a saját ideáik és céljaik szerint indulnak. Egy-

öntetű lóanyagot ugyszólván sehoh sem látunk, vagyis hiányzik nálunk a tájfajta irányzat vagyis a tenyészkörzet-beosztás. Ez különben nemcsak a lótenyésztés, hanem minden állattenyésztési ágazat átka s a hol a körzetek megvannak, bizony tagadhatatlanul rosszak a beosztások. Pedig, ha azok létesülnek s helyes irányba tereltetnek és helyesen szerveztetnek, oly kitűnő anyagunk lehetne, mely minden szakértőt örömkifakadásokra gerjesztene. Megvolna mindaz, a mit emberi számítás szerint elérni lehetne.

Nem szeretjük a német birodalom s főleg Poroszország példáját czitálni s mi több, az csodálni, de tény, hogy nemzeti irányu ott minden a mit létesítenek, a mit megalkotnak és mindent, a mit az 1870—71. háboru lezajlása után kialakítottak, midőn a birodalom megerősödött és megizmosodott, nemzeti irányról tanuskodik. A tartományaiban és szövetséges államaiban és a területein található állattenyésztési anyagból — a külföldi fajták segítségének igénybevétele mellett is — mindent czélutadatosan fejlesztettek. A lónál, hogy e tárgy mellett maradjunk, *területeinek alkalmazhatósága* mellett és a *haszonczél* tekintetbe vételével, sokféle tájfajtákat alkottak a birodalmi németek, melyeknek azonban mindegyike a kitzűzött czélnak tökéletesen megis felel.

Csakhogy ezen tájfajták rendszeres fejlesztése mellett minden állat, mely a kitzűzött czélnak megfelelőnek találtatott, törzskönyvvezettetett, úgy, hogy az átörökítő képességről, minden egyes állat vásárlója, ha ugyan az ily könyveket tanulmányozni is tudja, meggyőződhet. Nem pedigree lovaglásan alapul e megjegyzésünk, de hányszor esik meg tenyésztoinken az, hogy bármily szép és jó legyen kanczája vagy ménje, az az átörökítő képességben bajokat okoz, nem is említve, hogy nálunk mindent a méntől várnak és ugyszólván semmit sem a kanczától, a mit nagyon, de nagyon is hibáztatnunk kell. Legyen valamely kanczánknak bármely hibája is, intellektuális vagy külső, azt mondjuk, a jó mén majd kiigazítja.

A pedigree nem irott malaszt. Csak akkor válik azzá, ha valamely, mondjuk svindli alapján incorreptsége kitűnik, de ha a törzskönyvvezető kellő szigorral kezeli azt, az anyag tulajdonosa iránti tekintetek nélkül, vagyis minden protectio félretételével és az őt ellenőrző bizottság még szigorubban felülvizsgálja a törzskönyvvezetőt, akkor igenis könnyebb az átörökítő képességet ellenőriznünk, vagyis az átörökítő képesség felett tiszta képet alkothatunk magunknak. A sajnos, korán elhunyt ernyedetlen szorgalmáról ismert Schossleitner megmutatta az osztrákoknak is a kivezető, azaz követendő utat a pinzgau lótenyésztés tömkelegében, mely irányban folytassák kezdeményezett akcióját és mily megnyugtató a vevőre nézve, ha tudja hol és kitől vehet jó anyagot, és ismeri is azt, hogy mily előnyöket érhet el, de esetleges mily hibák ellen kell tenyészetésben sikra szállania.

De különítsük már most el a meleg- és hidegvérű irányzatokat. A melegvérűek osztályozása tájfajták szerint szükséges. Szükséges az állami ménbeosztásokat a jelenlegi conglomeratum beosztásoktól felszabadítani, az egyöntetű tenyészlet lehetőségét előmozdítani, a tájfajta jellegét meghatározni, nyilvánosságra hozni, törzskönyvezéseket a köztenyésztésben létesíteni, szóval a tenyésztoének egy

helyes tenyésztoési irányzat katekizmusát kell kézbe adnunk.

A hidegvérűekről ez szintén áll. Azokra először is több gondot kell fordítani. Ha már az állam nem propageálja kellőleg, a társadalom dolga lesz, hogy azt kezébe vegye. A gazdatársadalom ebben nagy haladásról tanuskodik, a középbirtokosaink, uradalmaink és bérlőink hatalmas munkát végeznek ez irányban. Látható volt ez a pécsi állatkiállításán, a hol ugyancsak gondolkodóba eshettek a földmívelésügyi kormányzat kiküldöttei, hogy gazdáink jussukat már kivették, de az álladalom részéről jussukat is maholnap követelendik, ugyszintén annak beszüntetését is, hogy a ménavató bizottságok, a mely irányzat tetszését nem nyerik meg, önkényűleg a mén fedeztetési jogát megtagadják vagy beszüntetik. Pedig ha a köztenyésztés részére az állam nem tart fenn elég hidegvérű mént, minél több és jó mén licenzialása, a gazdák és kigazdák érdeke.

Jól tudjuk, hogy ezt a mozgalmat a földmívelésügyi kormányzat nem jó szemmel nézi, de hát oly időkben, a midőn takarmányhiány nincsen, a jó magyar ökrök párját a gazdák 520—620 frttal meg nem fizethetik, a szociális mozgalmak pedig, midőn Amerika példáját a gazdáknak követniök kell a drága napszám, cselédbér, stb. miatt és a gépek intenzivebb használata mindinkább tért hódít, ott a felesleges marhatartás is beszüntetendő lesz és az igáslónak kell tért hódítania.

Lapunk egyik jóakarója panaszkodik, hogy a hidegvérű nem részcsül elég méltánylásban az álladalom részéről, a díjazások alkalmával minden nagyobb díj csak a luxuslónak jut, az igáslóvak részére kiállítás alig, mondjuk, nem is rendeztetik, pedig ha néha egy-egy kiállításra beszorul, ott impozáns számban és példányokkal, mint Pécsen láthattuk, jelenik meg. Érdekében az állam részéről misem történik, vagyis a hidegvérű lótenyésztés fellendítését a gazdák érdekében az állam összetett kezekkel nézi.

Poroszországban Podbielski volt annak idejében a legnagyobb ellensége, hogy a meleg- és hidegvérű külön »état«-t vagyis osztályt képezzen a miniszteriumban, a mi a jövő évben már meg lesz. De a bálvány ledöntetett smost a középbirtokosok és kigazdák tömörülnek és jussukat követelik az ügyük fellendítésében, mint: az egyenlő arányú díjazásokban, a kigazdák ménjeiknek méltánylását a fedeztetési engedélyek megadásában, a fedeztetési díjak felemelését, a hol még az idegenfajta vér szükségességének kérdése fenforog az importok megejtését, stb. Pedig ott már minden tájfajtának meg van a kerületi méntelepe (Königliches Landesgestüt) a törzskönyvezés mindenütt keresztül vitetett, lótenyésztési és biztosító szövetkezetek alakultak és tudja a jó Ég, még mily más intézmények létesítettek. Örvendenek a gazdák, ha Gf. Lehdorff Németországban egy »Ard Patrick«-et százezrekért importál, de megkövetelik, hogy legalább az ily összegek tizedréseért egy-egy kiváló hidegvérű is importáltassék. Az osztrák kormány megbízásából is Baltazzi Arisztid vásárolt évenként Belgiumban hidegvérűeket, de a mi kormányzatunk ebben a szomszédot nem követi. Mi is szívből örvendünk, ha egy »Bona-Vistát« vagy »Slieve Gallion«-t importál földmívelésügyi miniszterünk, de hát a midőn halljuk, hogy Komáromba telepít át nagy költséggel egy más helyen állott méntelepet, midőn lát-

* A hadügyminiszter hozzájárulásával a del gázciók megállapították a 800 K remonta átlagárát, de valójában nálunk csak 750 K. Az átlagár ugy értendő, hogy tisztai lovakat drágábban vesznek, ugyszintén nehezebb tüzőlovakat is, mely utóbbiak Ausztria contingensét képezik.

Legjobb szerkezet. Legnagyobb munkabírás. Legkönnyebb hajtás. — Legtökéletesebb fölözés.

A legjobb fölözőgép az Alfa-Separator.

juk, hogy a hidegvérűek érdekében alig, mondhatjuk, semmi sem történik és midőn a krónika bölcsen hallgat a hidegvérű importokról, pedig mily szükségünk volna néhány jó »Percheron« és más fajtájú hidegvérűre, midőn a tenyészkörzetek létesítése a tájfajták érdekében csak ígéret (néha még az sem) marad, akkor az örömben — *öröm* vegyül.

De kérjük, mikor jutunk mi el annyira, mint a németek? Lethargikus álmokba merültünk, talán a »noná«-ba is, pedig az életre gerjesztő szerek alkalmazását időszerűnek gondolnók.

Ha a meleg és hidegvér egy osztályban nem fér meg és az egyik a másik rovására élhet csak meg, akkor különítsük el őket egy-egy külön szakértő vezetése mellett.

Buzzi Géza Félix.

A czurkánok és cigáják javításáról.

E lapok mult számában »Javítsuk fejős juhainkat« czimmel egy közlemény jelent meg K. Sz. ur tollából, amely örömmel üdvözölhető, a mennyiben czikkiró állást foglal hazai parlagi juhaink javításának szükséges volta mellett. Ebből kifolyólag szerző, — a ki mondottai után következtetve, nyilván erdélyi ember, — sok megszivleendő jó tanácsot ad. Sajnos azonban, hogy lokalpatriotismusa megátolja a jelen állapotok elfogulatlan mérlegelésében, pl. azt állítván, hogy a raczkák és cigáják ősi mivoltukban, valamint ősi tiszta vérükben megmaradtak, a mire egyszerűen ráczáfol az élet. Komolyan senki sem állíthatja, hogy fejős juhaink tejelékenysége javult volna, de annál hangosabban a gyapjukereskedők és posztógyárosok parlagi juhaink gyapjuminőségének romlásáról beszélnek. Szerző tud ugyan néhány keresztezésről angol husjuhokkal, a mult század ötvenes és nyolczvanas éveiből, de az előzőkről vagy nincsen tudomása, vagy azokra súlyt nem helyez, abban a feltevésben, hogy azok csak muló tévedések voltak, kihatás nélkül a köztenyésztésre; szerinte az »egész tömeg bátran mondható még tisztavérűnek.«

Ezen tulbátor állítására nézve csak annyi a megjegyzésem, hogy nevezzen meg — mondjuk a Mezőségen — létező, tisztavérűnek mondható raczka-nyáját, vagy bizonyítsa be, hogy ott a Paget-féle Lincoln-juh behozatalnak nyoma veszett.

A t. czikkiró kiterjeszkedik ez ötletből a románországi állapotokra s azt állítván pl., hogy ott a Polspankák nagyon el vannak terjedve. Az éppen olyan téves felfogása, mint etymologizálása, mely szerint pol szláv-lengyel juhok, cigáját jelentene, holott a Pol szó a szláv nyelvekben $\frac{1}{2}$ -et jelent. Más szóval felemás, félig cigáját, félig spanyol származású juhok. A Polspankák számra különben oly jelentéktelenek Romániában, akár a cigáják hazánkban. 6-8 millió drb czurkán mellett található kerek számban 1-5 millió darab cigája, 1-2 millió darab stogosa, de csak 50.000 darab Polspanka.

Ezen megjegyzéssel természetesen éppenséggel nem akarom állítani, hogy a román juhokban valami őseredetibb vértisztaság volna feltalálható mint nálunk, de ha czikkiró többet tekintett volna a cigájatenyésztés kulisszái mögé, azt látta volna, hogy a cigájáknak annyira hangsúlyozott fekete pófajú és lábú volta sokszor hampshire-vér bekeverésnek a következménye.

Különbözik nem hiszem, hogy a szakemberek nálunk annyira lelkesednek a cigájának frizvérrel való javítása iránt, mint a románok, mert pl. a magam részéről is csatlakozom

K. Sz. ur azon felfogásához, hogy ezzel a keresztezéssel valami számottevő eredményt nem várhatunk, mert a mit megnyerhetnénk a réven (a tejelőképeség fokozásával), elveszítünk a vámon (a gyapjuelleg elrontásával). Ha engem kérdezne valaki, hogy mit csináljunk cigájáinkkal, akkor azt mondanám, hogy én, ha a hazai külterjesebb viszonyoknak megfelelő husjuhot akarnék tenyészteni, cigájáinkba hampshire-vért kevernék ugyan okkal-móddal, de ha posztógyártási célokra, vagy akár fésülésre is alkalmas gyapjas fejősjuhot akarnék kitenyészteni, azt tisztavérben kísérelném meg. Ezzel ellentétben éppenséggel nem osztozkodhatom K. Sz. ur abbéli felfogásában, hogy a frizvérrel való keresztezés — hogy eredményes legyen — sok időt kívánna és nagyon erősnek tartom abbéli mondását, hogy »a ki az ellenkezőt tanítja, az rosszul tanít.« A ki ilyeneket állít, attól méltán megkivánhatja a tenyésztő közönség, hogy érveljen biológiai és histológiai észleletekkel, nem pedig olyanféle állítással: hogy »a czurkánok bundáját a hosszú, durvább szőrszálak és finom pehelyszálak alkotják. A friz juhok gyapja pedig egyféle szálakból áll. Ez a kétféle típusú gyapju nehezen fog egy típusúvá amalgamálódni.« Ezen állítással szemben a valóság az, hogy a czurkán felszőrővel strukturájára nézve legközelebb áll a friz juh kultivált

15-ik ábra. Ayrshire-bikafogat az Ingeistadt-i gazdaságban.

felszőrőre és hogy czurkánjainknál az állítólagos finom pehely sok esetben nagyon eldurvult mi több, viszonylagos sulya a felszőrőkkel szemben oly csekély, hogy az ilyen gyapju a maga emberségéből eredményesen fel nem dolgozható, mire nézve elég a kereskedés és gyárosok okadatolt panaszaire utalni. Tudtommal különben senki sem állította, hogy ott, a hol megfelelő anyag található, tisztavérben ne tenyészszék a raczkát. A friz juh propagálói arra a tapasztalatra támaszkodnak, hogy a friz czurkán keresztezések felszőrőre javul, a pehelyarány kedvezőbbé válik, a mit ezen gyapjuk nagyobb keresettsége is igazol; és támaszkodnak arra a tagadhatatlan tényre, hogy a czurkánnak, raczkának csufolt, semmi vérállandóságot nem mutató keverék-juhok s a frizjuh azért jó, mert kiváló átörökítési képessége van ezen primitív fajtánál. A kereskedő — tudjuk — nem pocskékolja szükség nélkül a pénzét. Ha tehát legelőkelőbbjeink kijelentik, hogy a frizraczka keresztezésnek készséges vevői volnának és jól megfizetnék, ha az árut kellő mennyiségben megszerezhetnék nálunk, azzal szemben holmi »nem hiszem« állításokkal érvelni nagyon olcsó mulatság, melylyel szemben a mi parlagi juhaink javítása iránt érdeklődőknek méltán azon óhajuk támaszkodhatna, hogy a mint eddigelé a Cassandrát soha meg nem hallgatták, ez esetben se találjon K. Sz. ur ebbéli szózata meghallgatásra.

A magyar ember (nem tudom, vajjon az

erdélyi is?) azt tartja, hogy »ha ló nincs, számár is jó«. Ez a mondás lebeg azok szeme előtt, a kik a frizjuh mellett állást foglaltak. Ha tisztelt czikkiró a negáció helyett egy pozitív javaslattal lép a nyilvánosság elé, — megjelölve azt a juhajtát, a melylyel ez idő szerint parlagi juhainkat eredményesebben lehet javítani, mint a friz vér felhasználásával, — akkor bizonyára neki ítéljük oda a babért! Addig azonban, míg ez iránt javaslatot nem tesz, csak sajnálhatjuk, hogy belekeverte felszólalásába még a Romaszkan juhval tett rossz tapasztalatait is. Ezen állandósággal nem bíró hampshire raczka keresztezései iránt u. i. más szakemberek sem viseltek lelkesedéssel, mert hiszen ennek a bécsi közkiállítás előtt rövid idővel létesített suta raczkának természetesen nem voltak sem tejelő kvalitásai, sem az a tulajdonsága, hogy a kevert gyapjas raczkát vele gyapjuminőség tekintetében eredményesen javítani lehetett volna. De hát mindez nem állta útját, hogy az akkori intező körök báró Romaszkan Jakab ajánlkozását, hogy azt az anyagot, a melytől bölcsen megszabadulni óhajtott, jó pénzért s szép köszönetért a magyar haza oltárára felajánlja!

De hát az erre való emlékezésnek ugyan semmi köze nincsen a friz juhok a köztenyésztésbe való bebocsátásához, ha csak K. Sz. ur nem áll azon állásponton, hogy idegen fajta juhot egyáltalán ne vezessünk hazai raczkáinkra.

Podlokányi.

Tejtermelési irányzat Svédországban.

Svédországnak minden igyekezete oda irányul, hogy szarvasmarháinak tejelékenységét növelje. E czélból négy tejelőfajtának tenyésztésére fordít nagy gondot s ezek az Ayrshire, a Hollandi, a Jersey és Guernsby fajták. Ezek közül a két utóbbi kisebb fajta lévén, a husterelésben nem mutathat fel kielégítő eredményt s éppen azért az Ayrshire és Hollandi ápolására a svéd gazdák a legnagyobb súlyt fektetik. Hogy azonban a tenyészbírák idő előtt el ne nehezdedjenek, kellő mozgásban van részük és munkát végeznek, mint azt 15-ik ábránk mutatja. A tehének legeltetésére Svédországban nagy súlyt fektetnek. 16-ik ábránk az Ingeistadt-i birtok, az Ayrshire és Hollandi teheneket a legelőn ábrázolja.

A konyhasó, mint állati tápszer.

Mungo Park egy afrikai bennszülött néptörzs életmódjának ismertetése közben hihetetlen dolgokat regél arról, mily nagy becsben tartja e nép a konyhasót. Azt állítja ugyanis, hogy sóhiányban egy marék konyhasóért vagyonuk felét, feleségüket, leányaikat is meg lehet tőlük vásárolni. Ezen önmagában is érdekes közlemény mintegy allegóriája annak a nagy szükségletnek, melyet a természet, illetőleg az élőszervezet e tápszerrel szemben támaszt.

Igen sok fiziológiai kísérlet igazolja ama tényt, hogy, ha a konyhasót teljesen kivonjuk a táplálékból, úgy az izzadmányok, ürületek sótartalma (értve mindig a konyhasót) hirtelen a minimumra redukálódik, sőt, ha a sóelvonás hosszabb időn át tart, végre az ürületekben teljesen hiányozni fog a konyhasó. Így gondoskodik a szervezet arról, hogy nedveinek sótartalma meg ne fogyatkozzék, mert ez azonos volna az életműködés megszűnésével.

Talán nem lesz érdektelen dolog tehát rövid elmefuttatást tennünk a konyhasónak a szervezet háztartásában betöltött szerepéről, hogy

ilykép világos fogalmat alkotassunk magunknak annak jelentőségéről a takarmányozás terén.

Az állati szervezetet alkotó legegyszerűbb organizmusok, a sejtek, csak bizonyos mennyiségű és minőségű sókat tartalmazó vízben, az u. n. »fiziologias sóoldatban« képesek funkciójukat végezni. E sóoldat alkotórészei közt a legnagyobb mennyiségben a konyhasót találjuk; a nyirok, a vér ásványi alkotórészeinek 50—60 százalékát képezi. A gyomorban a fehérjék peptonizálását, emésztését a gyomornedv pepszinje csak sósav jelenlétében eszközölheti, a mely sav pedig nem másból, mint a konyhasó egyik alkotó eleméből, a chlóróból veszi anyagát. A máj váladéka: az epenagy mennyiségű savi (epesavak) és festőanyagokat tartalmaz, melyek mindannyian a konyhasó másik alkotórészeihez, a natriumhoz szegődve végzik a szervezettől reájuk bízott munkát. Egy további emésztőnedv, a hasnyál is sok alkáliát mutat fel, (ezektől nyeri lugos vegyhatását) mely vegyületek képzésében szintén a konyhasó játsza a nyersanyag szerepét.

Igen jótékony hatást gyakorol a konyhasó az emésztésre is. Bár az említettek közül kivül, hogy konyhasó hiányában normális emésztésről szó sem lehetne, mert az emésztő nedvek produkálásában zavar állana be, ezen felül még bizonyos speczialis hatást is gyakorol a béltractus működésére. Nagyon szabatos fizio-

normis hajlamok, valamint a perverz étvágy akkor lépnek fel állatainkban, ha azok nélkülözik a kellő ásványi tápanyagot. Ily esetekben a konyhasó adagolása hatásos orvosság.

Az előbbieken iparkodtam bebizonyítani, hogy a konyhasó szerepe a szervezetben sokkal nagyobb, mintsem, hogy azt állataink takarmányozásánál figyelmen kívül szabadna hagyni. Bár maguk a különféle állati takarmányok is tartalmaznak bizonyos mennyiséget e sóból, különösen a lóhere, réti széna stb., de nem annyit, mint a mennyit szükségel a szervezet. Különösen akkor kell pótlásról gondoskodni, ha káliban gazdag takarmányokat etetünk pl. burgonyát, répát, hüvelyeseket stb. Ennek magyarázatául Bunge elméletét idézem. Szerinte ugyanis az említett takarmányokból a vérbe felhuzódott kálisók pl. a K_2CO_3 cserebomlást szenved a $NaCl$ -el s így a vérben abnormis mennyiségű Na_2CO_3 és KCl lép fel. A vese a már említett hivatása révén ezt eltüntetni iparkodik s a képződött sókat gyorsan kiválasztja s a huyg útján a szervezetből eltávolítja. De eme cserebomlás folytán a vérben a konyhasó megfogyott, a szervezet ezt siet a béltartalomtól pótolni s ha itt kellő mennyiségben nem állana rendelkezésre, úgy az éhezéshöz hasonló kóros állapot venné kezdetét.

Minél inkább petyhitő, minél izetlenebb a takarmány, minél lomhább az emésztőtractus

káztatásával, addig a többi állat szintén egészségének rovására azt kénytelen nélkülözni), másrészt ily uton felhasználható az adó tárgyát nem képező, tehát sokkal olcsóbb »marhasó« vagy denaturált só is.

A kósó denaturálása tudvalevőleg úgy történik, hogy megőrölt állapotban vasoxidot, ürömport, gentianát stb. kevernek hozzá, hogy így emberi élvezetre alkalmatlanná tegyék. E denaturáló szerek a kósó értékét nem csökkentik, sőt keserű voltuknál fogva mint étvágygerjesztő hatnak a szervezetre.

A konyhasó is azon gyógyszerek, tápszerek közé tartozik, melyek megfelelő dosisban kedvező hatást gyakorolnak a szervezetre, míg a kellő mértéket átlépve szerepet változtatnak s káros, romboló mérgek gyanánt tűnnek fel. A »sómérgezés«, melyet a mértéktelen sóévezet okoz, elsősorban a gyomor, a belek nyálkahártyájának vérömléses gyuladásában mutatkozik. Idült esetekben elgyengülés, lesóványodás, étvágyhiány, vemhes állatoknál elvetelés lehet a következménye.

Porcius.

VEGYESEK.

A nemzetközi tejgazdasági kongresszus. A földmivelésügyi miniszter meghívása folytán a VII. nemzetközi tejgazdasági kongressz-

16-ik ábra. Ayrhire és Hollandi tehének az Ingelstadt-i legelőkön.

logiai kísérletek bizonyítják, hogy a só bizonyos mértékkel adagolva növeli az étvágyat: a fokozottabb étvágnak pedig reflex ideg inger folytán az emésztőnedvek fokozott mérvű elválasztása, a bélmozgások élénkítése és így az egész anyagcsere fokozódása lesz a következménye.

Régi tapasztalat, hogy a sós ételek az ivóvíz mennyiségét is növelik. E körülmény különösen a tejgazdaság szempontjából érdemel figyelmet. Arról ugyanis már volt alkalmam e helyen említést tenni, hogy a tejhozamot a vízfölvétel is befolyásolja; még pedig akkor, ha a víz hőfoka alacsony, úgy csak a tej vízmennyisége nő, míg ellenben akkor, ha a víz 20—22 fokos, akkor a tej szárazanyaga is növekszik párhuzamosan a víztartalommal. A rendszeres sózás tehát egyik eszköze a tejhozam növelésének.

A konyhasó némely esetben még mint gyógyszer is megállja helyét. Minden kétséget kizárólag be van bizonyítva az, hogy a $NaCl$ fontos diureticus, huyghajtó szer. Ugyanis konyhasó a belekből igen gyorsan felszívódik s így a vér sótartalma hirtelen megnövekszik. A veséknek pedig az a hivatásuk, hogy a vér állandó (stationär) összetételét fenntartsák. A sóquantum megszorodására tehát a vesék azonnal erélyes aktióba lépnek. A vérhiányt, a vérszegénységet is képes orvosolni a konyhasó, még pedig nemcsak a vérsavó s az ásványi alkotórészek szaporításával, hanem a vörös vérszövetek számának lényeges növelésével is. A gyapjurágás, a nyalakodásnak nevezett ab-

működése, annál nagyobb legyen a sóadag. Répaszelet, burgonyamoslék, ázott széna s hasonló takarmányfélék etetésénél, valamint idősebb állatoknak mindig nagyobb mértékkel kell mérnünk.

A sószükséglet az állatfaj szerint is változik. Legtöbb sót kíván a juh, kevesebbet a szarvasmarha, még kevesebbet a sertés és a ló. Mendel 1000 kgr. élő súlyra a következő határszámokat jelöli meg:

Juhnak	50—1000 gr.
Sertésnek	40—100 «
Tehénnek	40—80 «
Göbolynek	50—80 «
Lónak	20—40 «

A sózás kétféleképp eszközölhető. Az egyik, régebbi módszer abban áll, hogy egy nagyobb kósódarabot helyeznek a jászolba, vagy az akol, gulyaistálló gerendájára felfüggesztett rácsba. Ha az állatok csak száraztakarmányt kapnak és az istállóban szabadon járnak, akkor ez utóbbi is megfelelő eljárás. De oly esetben, midőn összedarabolt gumós vagy gyök-növényeket, koncentrált takarmányt is nyújtunk állatainknak, akkor mégis helyénvalóbb lesz a sózás újabb módja: a megőrölt sónak az abrak kósé keverése. E módot javára szól egyrészt ama körülmény, hogy így minden állatnak kijut a maga része kellő mennyiségben és kellő időközökben; (míg a kósóval való sózásnál megtörténik, hogy a hanyag gulyás napokig egy állat előtt hagyja a kósót s míg ez mértéktelenül élvezi egészségének koc-

szust 1909-ben Budapesten tartják meg, a melynek előkészítésére az O. M. G. E. tejgazdasági bizottságával karöltve, a miniszter előkészítő bizottságot szervezett. Ez a bizottság Dessewffy Emil gróf elnöklésével e héten tartotta első ülését az adminisztratív ügyek elintézésére és főleg a kongresszusi iroda szervezése céljából. A kongresszus főtitkárául Koerfer István dr. miniszteri fogalmazót választották, akit a bizottság megbízott, hogy lépjen érintkezésbe a brüsszeli nemzetközi tejgazdasági szövetséggel a kongresszus programjának megállapítása végett. Pirkner János állattenyésztési főfelügyelő javaslatára a bizottság alelnökül Inkey Pál bárót választották meg. Megvitatták végül, hogy a kongresszus alkalmával hogyan lehetne méltóan bemutatni Magyarország mezőgazdaságát, — főleg állattenyésztés és tejgazdaságát. Jeszenszky Pál O. M. G. E. titkár azt javasolta, hogy rendezzenek ez alkalommal az O. M. G. E. által létesíteni kívánt új tenyészállatvásári telepen nagyobb-szabású tejgazdasági és tenyészállat-kiállítás. E végből a bizottság a maga részéről is szorgalmazza e telepnek mielőbbi létesítését. A bizottság a javaslatához egyhangulag hozzájárult.

Az 1909-ben Budapesten tartandó IV. Nemzetközi Tejgazdasági Kongresszus előkészítő bizottsága tehát a következő: Elnök: Gróf Dessewffy Emil, orsz. képviselő, földbirtokos. Főtitkár: Dr. Koerfer István, miniszteri fogalmazó. Bizottsági tagok: Dr. Hutya Ferencz udvari tanácsos, az állat-

Eredeti „Mélotte“ tejfölöző gépek.

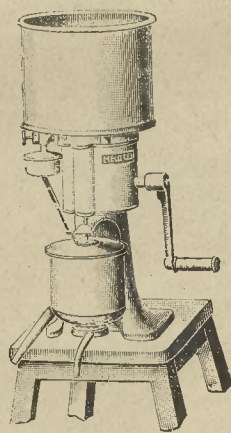
A világ egyetlen tejfölöző-gépe szabadon függő dobbal!
Évenkénti gyártás 25.000 drb Mélotte Separator.

:: Legélesebb fölözés. ::

Gyors és kényelmes tisztítás. Könnyű járás.

!! Több mint 200.000 „Mélotte“
tejfölözőgép van használatban. !!

Egyszerű és szolid kivitel. Rendkívüli tartósság.

Javítások nem szükségesek.

Szerkezetben és működésben fölülmulhatatlan!

Az 1904. évi minta tetemesen egyszerűsített

:: és olcsóbb. ::

Kézi hajtású gépek 500 literen felüli képes-
séggel.

Teljes tejgazdaságok berendezése kézi- és gőz-
gép-üzemre.

Geittner és Rausch cégénél Budapest, Andrásy-ut 8.

A lovak, szarvasmarhák, sertések, juhok, szóval az összes háziállatok **erősítésére, edzésére, azok egészségének épségben tartására** a

Brázay KINCSEM-FLUID

KINCSEM-SZESZ

minden gazdaságban és állattenyésztésben

nélkülözhetetlen.

Felülmúlja a hasonló célra szolgáló külföldi szereket, mert a leghatásosabb s legjobb minőségű kipróbált anyagokból készül.

Használatban van minden jelentékenyebb gazdaságban, állami és magánmésben, katonai-, polgári- és versenystállókban.

Kapható: gyógytár-, drogéria- és fűszerüzletekben, vagy közvetlenül a készítő:

Brázay Kálmán cégénél Budapesten.

1 üveg ára **2.50 kor.**, 12 üveg ingyen esomagolás és bérmentes szállítással **24 kor.**

Árverési hirdetmény.

Gróf Draskovich Iván ur baranya-sellyei hitbizományi uradalmában, bérbeadás következtében feleslegessé vált élő és holt leltári felszerelések folyó évi márczius hó 2-án a Baranya-Sellyén megtartandó országos vásár alkalmával nyilvános árverésen el fognak adatni. — Eladásra kerül:

10 drb igás ló

7 „ könnyű kocsiló

1 „ háttas ló,

ezenkívül nyitott hintók és homokfutók, igás kocsik, béres szekerek, talajmivelő eszközök, kézi eszközök, mezőgazdasági gépek stb. Az árverés a sellyei alsó majorban reggel 9 órakor kezdődik.

1900. évi párisi világiállításon Grand Prix.

Kwisda-féle

korneuburgi marha-táppor

Diätetikus szer lovak, szarvasmarhák és juhok részére. Egy doboz ára 70 fillér. Több mint 50 éve használatban van a legtöbb istállóban étvágyhiány, rossz emésztés gyógyítására, a tej javítására és a tejelekénység fokozására.

II **Kwisda-féle**

korneuburgi marha-táppor

csak ezen védjeggyel valódi.

Főraktár: Török József gyógyszerésznél Budapesten, Király-utca 12. szám. Andrásy-ut 26. szám.

Mindentéle

Szivattyúk

házi és nyilvános használatra, gyári és ipari célokra.

Vas- és ólomcsövek bármely nagyságban.

ISTÁLLÓ-VEZETÉKEK.

Mérlegek

legújabb és javított rendszerűek.

Szivattyúk és Mérlegek

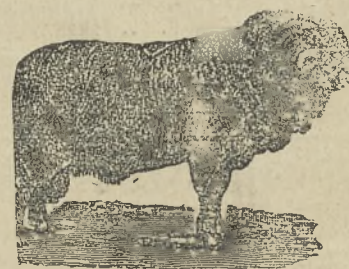
tejgazdasági üzemekre kaphatók:

W. GARVENS

Központi és főiroda: „Garvenswerke” Bécs II., Handelsquai 130.

Mintalep: Wien I., Schwarzenberg-Strasse 6.

Arjegyzékek díjtalanul és portómentesen küldetnek.

Hirdetmény.

Herzfelder Manó hazai fésűs juhászatából

tenyészkosok

vannak eladók. Venni szándékozók kocsi miatt forduljanak

Herzfelder Manó

tisztartóságához, vasut és posta

Pusztapó.